Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

Els campaners

Oristà

Ubicació

Comarca:	Osona
Lloc/Adreça:	Nucli urbà de la Torre d'Oristà. Oristà

Coordenades:

Latitud:	41.957
Longitud:	2.05296
UTM Est (X):	421515
UTM Nord (Y):	4645436

Classificació

Número de fitxa	08151 - 228
Àmbit:	Patrimoni immaterial
Tipologia	Costumari
Estil / època:	Contemporani
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	La majoria dels veïns més grans del municipi recorden, en major o menor mesura, la figura del campaner.
Protecció	Inexistent
Accés	Obert
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Pública
Fitxes associades:	

Nucli de la Torre d'Oristà

Autoria de la fitxa	Jordi Compte i Marta Homs
Data de registre de la fitxa:	dv., 27/04/2007 - 02:00

Descripció

Per tal d'evitar les pedregades d'estiu a causa de la boira del dia cinc de febrer, els campaners del Lluçanès feien una feina molt important: grans repics de campanes en honor de santa Àgata, que estava de festa. La

creença era que, per aquest motiu, aquest dia les bruixes quedaven sense control i anaven a la seva. Això posava sobre avís l'advocada contra les pedregades i les bruixes estaven més o menys quietes. Les campanes començaven a tocar des del toc d'oració del matí fins a toc d'oració del vespre, tot el dia repicant sense parar; això evitava les pedregades a l'estiu.
El repic de campanes era un contratemps molt greu per a les bruixes, car el soroll del bronze era terriblement dolent per a les seves orelles. Si tenim en compte que les campanes són beneïdes, el so que rebien era un dring de bronze beneït. Això els provocava una espècie de follia que els obligava d'anar d'un lloc a l'altre sense repòs durant tot el dia. D'aquesta manera, no aconseguien poder preparar cap conjur per causar la pedregada.
Quan les bruixes preparaven una malifeta, convenia que ningú les destorbés, ni sentir sorolls de cap mena. Per això, congriaven les grans pedregades des de llocs molt apartats de llur residència i de qualsevol altra persona. Escollien per a les seves reunions els lloc més feréstecs que trobaven i com més apartats dels punts habitats millor, ja que els permetia d'estar molt concentrades amb el que pretenien fer sense cap entrebanc. Els punts més indicats per preparar les grans pedregades eren el Gorg Negre, el Racó Fosc, les Goles de les Heures i la Plaça Balladora, la bauma de la Quintana i les Goles de Fumanya, entre d'altres.

Un dels últims campaners de la comarca que repicava les campanes el dia de santa Àgata, des de toc d'oració del matí fins a toc d'oració del vespre, era en Jaume Bartomeus, campaner de la Torre d'Oristà. A la dècada del 1950 va haver de deixar la feina de campaner per la seva avançada edat. Deia que, encara que en el dia de santa Àgata hi hagués boira baixa, si podia tocar les campanes no hi havia perill que les bruixes fessin mal. Amb el soroll de les campanes les atabalava de tal manera que aquelles no sabien on paraven. Era un campaner molt enamorat del seu ofici. Quan veia que començava a formar-se un temporal, fos allà on fos, ell deixava la feina i anava prest a tocar a bon temps. Com a mostra de la seva fe en el toc de les campanes per salvar les collites la tenim en el llarg recorregut que una vegada va fer per parar un temporal. Un dia d'estiu faltava molt poc per començar el segar. El blat era just ros, a punt per als segadors. En Jaume es trobava treballant a la masia de Torruella (terme de Santa Maria d'Oló), on quadrejava unes bigues. Era un artista en aquesta feina.
Al migdia van començar a sortir castells a la muntanya. Tot just quan va acabar de dinar esclatà un tro. Aleshores, el campaner va deixar la destral i ja teniu l'home cames ajudeu-me cap a la Torre d'Oristà. La distància que hi ha des de la casa de Torruella a la Torre és de més de dues hores. Això anant a bon pas. En Jaume va fer tot aquest trajecte per anar a tocar a bon temps i, d'aquesta forma, protegir les collites dels pagesos tot provocant la fugida de les malignes bruixes a cop de campanes. El temporal fou un dels que més es recorden durant molts anys. Després, ell tot cofoi deia:
- M'ha costat una bona caminada, però he aconseguit d'espantar-les.
Es referia a les bruixes, és clar.
En Jaume Bartomeus era una persona que feia l'ofici de campaner amb total convicció. Sempre afirmava que si podia realitzar el repic de la campana abans que el temporal travessés la serralada que hi ha sobre el mas Blanquer (es referia a la serralada de Pinós i serra de Degollats), però no aconseguia desfer-lo sinó en tot cas desviar-lo, era segur que en tot el terme no pedregaria.

Observacions:

(Continuació descripció) Quan el temporal es produïa de nit, en Jaume es llevava, sortia a fora i mirava de quin cantó venia. Si no hi havia perill l'home se'n tornava a dormir, però si veia que la cosa era perillosa llavors es vestia amb la roba de tocar bon temps i cap al cim del campanar falta gent.
Per tocar a bon temps, el campaner es posava una brusa negra amb caputxa. Si era de nit llavors també s'emportava la llanterna d'oli.

Aquesta versió, de títol complet "Els campaners i les bruixes del Lluçanès", va ser escrita per Jordi Torres i Sociats en el llibre "Bruixes a la Catalunya interior",

Bibliografia

TORRES, Jordi (2002). Bruixes a la Catalunya interior. Farell.

